

Izvedbeni urnik za modul ZGODOVINA MEDICINE Z MEDICINSKO HUMANISTIKO za Dentalno medicino (DM) na UL MF v študijskem letu 2021/2022

Prof. dr. Zvonka Zupanič Slavec, dr. med.

Predmet se bo izvajal s 15. urami predavanj in 15. seminarji v zimskem semestru

Termin	VSEBINA PREDAVANJ
1.	Uvod v zgodovino medicine / DM: spoznavanje temeljnih medicinskih pojmov, spreminjanje pogledov na zdravje in bolezni skozi čas; univerzalnost, internacionalnost in interdisciplinarnost medicine
2.	Pramedicina: empirična, magična in teurgična medicina in dialektika medicinske miselnosti; sodobne paleomedicinske metode za prepoznavanje bolezni na prastarih humanih ostankih. Elementi magične medicine v sodobnem času
3.	Medicina / DM v sužnjelastništvu (babilonsko-mezopotamsko-staroegejska medicina, staroindijska in kitajska): prvi pisni viri, medicina starih kultur po svetu in njihove posebnosti, prvi zakoniki, posebne prakse, mumificiranje, obrezovanje, stare bolezni: poliomyelitis ... Primerjava pomena zdravnika takrat in danes.
4.	Grška antična medicina / DM: razvoj racionalne medicine, humoralna teorija in razvoj visoke etične medicinske misli, pomen Hipokrata za današnji čas; Medicinski simbol: izvor, pomen, današnja vloga, povezava s farmacijo ...
5.	Rimska antična medicina / DM: razvoj higiene, zdravstvene zakonodaje, vojaške medicine, vpeljala eksperimenta kot osrednje znanstvene metode in vpliv Galenove medicine do razsvetljenstva 18. stoletja. Ostanki rimske medicine pri Slovencih
6.	Srednjeveška medicina / DM: vpliv bizantinske in samostanske medicine na razvoj zahodne medicine, karitativnosti v njej; zdravstvena vloga samostanske medicine pri Slovencih

7.	Arabska medicina / DM: vez med antiko in renesanso, razvoj kirurgije, farmacije, vpeljava javnih bolnišnic, vnos dietetskih spoznanj v svete knjige ... Vpliv na zahodno medicino
8.	Kužne bolezni srednjega veka: vpliv na družbo, posledice, razvoj javnozdravstvenih ukrepov (izolacija, karantena, kontumac, cepljenje); primerjava historičnih kug s sodobnejšimi: influenza, španska gripa, aids, hepatitis C, bolezen norih krav, ebola, sars, covid-19 ...
9.	Renesančna medicina / DM: velike družbene spremembe in vpliv na medicino; temeljne zdravstvene reforme splošne medicine, epidemiologije, kirurgije in njihovi protagonisti: Paracelsus, Vesalius, Pare ...; nove bolezni - sifilis
10.	Revolucija naravoslovnih znanosti in medicina / DM 17. stol.: odkritje krvnega obtoka (Harvey) in transfuzije ter njihov pomen; mikroskop, injekcijske igle, ... novi koncepti v medicini. Marko Gerbec in Academia Operosorum: slovenska medicinska dediščina. Razsvetljenska medicina / DM 18. stol. in dunajska medicinska šola: prvi javnozdravstveni zakoni na Slovenskem, nastanek prvih bolnišnic in zdravstvenih šol pri Slovencih: babiške šole, medicinsko-kirurški licej, kasneje medicinske fakultete; Jenner 1796 predstavi mehanizem vakcinacije proti kozam
11.	Dosežki medicine / DM 19. stol. z revolucionarnimi zamislimi protagonistov mikrobiologije, anesteziologije, asepse in antiseptike ter pomen sodobno medicino, predvsem na kirurške stroke in cepiva za javno zdravstvo ... Dramatični razvoj kirurgije, herojske operacije, začetki endoskopij
12.	Medicina / DM 20. stoletja: odkritje RTG in kasnejših drugih slikovnih metod, EKG, EEG, izventesne cirkulacije, umetnih zaklopk, umetnih kolkov ..., razmah laboratorijske dejavnosti, razvoj kemoterapevtikov (salvarzan, antibiotiki, hormoni, kortikosteroidi, vitamini) ... Cepljenje, proticepilska gibanja, epidemiološko delo; zdravstveno zavarovanje;
13.	Štamparjeva socialna medicina / DM: zdravstveni domovi, dispanzerji ...; vpeljava preventivnih ukrepov: higienizacija okolja, ureditev pitne vode, jodiranje soli, fluoriranje zob ..., presejalne metode;
14.	Socialna zgodovina medicine / DM: življenjske in bivalne razmere, revščina, lakota, neizobraženost; Jetika, alkoholizem in duševne bolezni skozi čas; bolezenska stigma kužnih bolezni: kuga, sifilis, jetika, rak, aids, covid-19 ...
15.	Dosežki najvidnejših slovenskih zdravnikov / zobozdravnikov: Marko Gerbec, Vincenc Kern, Fran V. Lipič, Janez Bleiweis, nobelovec Fritz Pregl, Ivan Oražen, Lojz Kraigher, Valentin Meršol, Božidar Lavrič, Jože Rant, Franc Čelešnik, Franc Novak, Zora Janžekovič, Vinko Dolenc, Marko Godina, Zoran Arnež, Uroš Ahčan ...

	Razvoj stanovskih organizacij: društva zdravnikov, zdravniške zbornice, stanovskih glasil;

Termin	Predvidene teme seminarjev iz ZGODOVINE MEDICINE Z MEDICINSKO HUMANISTIKO
1.	Placebo in njegovo razumevanje na primerih: alternativne, komplementarne, integrativne in holistične medicine.
2.	Zdravilna moč besede, pogovora – ozaveščanje o bolnikovi odgovornosti in sodelovanju, pomen dotika, humorja, uporabe metafor v medicini, praznoverja, mediacije, umetnosti poslušanja; placebo. Pomen časa za obravnavo bolnika (deadministracija medicine, preseganje kadrovske anemije).
3.	Psihološko dojemanje bolezni telesa in duha pri bolnikih (strah, kancerofobija ...), stigmatizacija bolezni (»celo družbena smrt«) (rak, aids, spolne bolezni, duševne motnje in bolezni, kronične neozdravljive bolezni ...), zatekanje v bolezen (hipohondrija);
4.	Zasvojenost z legalnimi drogami (alkohol, nikotin), trženjski prijemi – prevare – za prodajo legalnih drog (osveščanje in izobraževanje proti temu). Zgodnja diagnostika bolezni odvisnosti; (literatura: »Zlati holokavst«).
5.	Duhovna podpora bolnikom, pastoralna medicina in drugo. Prikaz, analiza, sinteza. Vloga placeba?
6.	Strah pred zdravniki in zobozdravniki, diagnozami in hospitalizacijo, injekcijami, krvjo, bolečino, presejalnimi testi (Svit, Dora, Zora ...).
7.	Izkušnja bolezni telesa in duha (avtobiografije o bolezni, patografije zgodovinskih osebnosti), pričevanja. Prebrati Oliver Sacks: Mož, ki je imel ženo za klobuk oz. Noga, na katero se opreš.
8.	Oralna kontracepcija in velike družbene spremembe zaradi načrtovanja družine in vključevanja žensk v javno življenje.
9.	Analiza literarnih del, ki opisujejo bolezen, trpljenje, zdravljenje, predstave o telesu in duhu, zdravilce, zdravnike, biografije znamenitih osebnosti, ki so jih napisali njihovi zdravniki / zobozdravniki, slavne osebnosti in njihov vpliv na zdravje. (npr. Thomas Mann: Čarobna gora; Noah Gordon: Zdravnik, Šaman, Odločitve; George Wells: Časovni stroj (empatija!); Kay Adam: This is going to hurt; Henry Marsh: Ne škoduj!: zgodbe o življenju, smrti in možganski kirurgiji; Samuel Shem: The house of God; Mark Haddon, Skrivnostni primer ali kdo je umoril psa, Philip Roth, Preobrazba; ...). Izbrati eno knjigo in jo analizirati!
10.	Refleksija in analiza filmov z medicinsko / DM vsebino (film kot promocija medicine, film kot parodija medicine, film kot odraz stereotipov o zdravnikih in bolnikih, filmske upodobitve bolečine in trpljenja, filmska terapija – glej literaturo).

11.	Estetski trendi v zobozdravstvu, medikalizacija vsakdanjega življenja, prehranski dodatki (ozavešiti tudi škodljive učinke in ekonomske zlorabe).
12.	Ženske v medicini / DM, prve ženske zdravnice/ zobozdravnice pri Slovencih, feminizacija zdravniškega poklica – pregled področja, analiza, perspektive.
13.	Humanitarno delo v zdravstvu / zobozdravstvu na terenu (npr. zdravniki brez meja), prostovoljstvo, pro bono ambulate, delo v zdravstvenih društvih, zdravniško delo – vseživljenjsko poslanstvo
14.	Profesionalna identiteta zdravnikov / zobozdravnikov, stanovska pripadnost in kolegialnost, varnost v zdravstvenih ustanovah.
15.	Nacionalne in mednarodne tradicije v zdravju in bolezni v medicini / DM: pri rojevanju in umiranju, iniciaciji in spolnosti, prehranjevanju in postu, zobni higieni, zdravljenju, uživanju psihoaktivnih substanc in drugo.